

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historiae Ecclesiasticae Pars ...

Historiae Ecclesiasticae Pars Secvnda, Qva Continentvr Socratis Scolastici
Constantinopolitani lib. 7. Theodoriti Cyrensis episcopi lib. 5

Christopherson, John

[Köln], 1569

De dissentionibus quae quibusda[m] in locis (vt hic scriptor tradit)
habentur, quemadmodum de Paschate, ieiunijs, nuptijs, conuentibus, &
alijs ecclesiasticis obseruationibus. Cap. XXI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12704

SOCRAT. HISTORIAE

tametsi nunquam in eo festo morem Iudæorum sequerentur, sed semper post æquinoxium Pascha celebrarent, tamē cum illis, qui eiusdem erant fidei, quique alium morem in festo illo agendo seruabant, minimē discordiam exercuisse. Vbi hæc aliāq; permulta eiusdem generis differuerant, canōnem illum de Paschate, vti dixi, indifferētem fanciuerunt: quo tum cuique licitum erat eam consuetudinem in hoc festo celebrando pro arbitratu sequi, quam iam pridem sequi animo instituisset, tum cautum, ne vlla in communione esset dissentio: sed licet nonnulli in varia festi illius celebratione discreparent, in ecclesiæ tamen concordia denuo inter ipsos consentirent. Ista igitur de festi Paschatis decisione iam tū ab illis stabilita, Sabbatius iureiurando astrictus, quoniam varia & discrepans erat festi illius celebrandi ratio, per se solus ieiunia & vigilias peragendo alijs anteuertit, & die Sabbati festum illud celebrauit. Quinetiam postridie eius diei cum cæteris omnibus in ecclesia conuenit, & mysteria vnā participat. Istud ab eo ad multos annos factitatum fuit: & propterea tantam hominum multitudinem idem ipsum celare non potuit. Vnde nonnulli simplices imperitiq; rerū, & potissimum in Phrigia & Galatia, rati se ex eo facto iustificatos fore, eum emulari, Pascha de illius more in occulto celebrare cœperūt. Sabbatius postea conuentus separatim egit: & neglecto iureiurando, eorum, qui eius disciplinæ se dediderant, episcopus, vti post ostendam, constitutus est.

De dissentionibus quæ quibusdā in locis (vt hic scriptor tradit) habentur, quemadmodum de Paschate, ieiunijs, nuptijs, conuentibus, & alijs ecclesiasticis obseruationibus.

CAP. XXI.

HOC loco mea quidem sententia, oportuno tempore se offert pauca de Paschate differendi. neque veteres certe, neque recentes, hi qui Iudæorum consuetudinem imitari contendunt, satis iustam causam, si quid ego iudico, habuerunt, cur tantopere de hoc festo digladiarentur. neque præterea illud cū animis considerarunt, quando religio Iudaica erat in Christianam commutata, accuratas illas

tas illas Mosaicæ legis obseruationes, & rerum futurarum figuras penitus euanuisse. Cuius rei argumētum certissimū indē capi potest, quod nulla lex à Christo condita Christianis fecit potestatem ritus Iudaicos obseruandi. Imo verò contra, apostolus illud plane vetuit, dum non modò circūcisionē abrogabat, verū etiam hortabatur, vt de festis nulla fieret dissentio. Quapropter ad Galatas scribens sic ait: Dicitē mihi, qui sub lege vultis esse legem non auditis? Ac cum pauca de hac re disseruerit, populum Iudaicum seruum esse ostendit, eosq; in libertatem vocatos, qui ad Christum accesserant, admonetq; vt dies, menses, & anni minimè obseruentur. Quinetiam ad Colossenses clara voce pronunciat: obseruationes eorum vmbra esse: & propterea dicit: Nemo vos iudicet in cibo, aut in potu, aut in parte festi, aut neomeniæ, aut sabbati, quæ sunt vmbra futurorū. Itēq; in epistola ad Hebræos eadem confirmat, dicens: Translato sacerdotio, necesse est vt legis translatio fiat. Itaque neque apostolus, neq; euangelia ipsa iugum seruitutis his, qui ad doctrinam Christi se contulerint, omnino imponūt: sed festum Paschatis, aliaq; festa libero æquoq; iudicio eorum, qui in illis diebus beneficia acceperant, recolenda reliquerunt. Vnde quoniam homines festa amplectuntur, quo se à laborum contentione relaxent, idcirco illis diebus singuli in singulis locis pro arbitrato memoriam salutaris passionis ex quadam consuetudine celebrant. Nam neque Seruator, neque Apostoli istud obseruandum lege aliqua præceperunt: neque mulctam, aut supplicium, sicut lex Mosaicæ Iudæis, vel Euangelia, vel Apostoli nobis minati sunt, sed solum quo res gestæ tum ad grauem repræhensionem Iudæorum, quòd in diebus festis se cæde & sanguine polluerent, tum ad declarandum quod Seruator tempore azy-morum passus sit, verè narrentur, in euangelijs de hoc festo mentio facta est. Atque Apostolis propositum fuit, non vt leges de festis diebus celebrandis sancirent, sed vt rectæ viuendi rationis, & pietatis nobis authores essent. Mihi quidem certè videtur, sicut aliæ res multæ in locis quibusque ex more quodam introductæ fuerunt, ita festum Paschatis ex quadam consuetudine apud singulos populos obseruationem priuatam habuisse: propterea quòd nemo ex apo-

Matt. 26.

Marci 14.

Luc. 22.

stolis legem de eo, uti dixi, cuiquam edidit. Et quod ex cō-
 fuetudine potius, quàm ex lege ab antiquis temporibus ob-
 seruari cœptum sit, rerum euenta perspicuè declarant. Ple-
 riq; namq; in Asia minore antiquitus decimo quarto die
 mensis, nulla ratione diei sabbati habita, hoc festum obser-
 uarunt. Quòd dum faciebant, cum aliis qui aliam ratione
 in eodem festo agendo sequebantur, vsque eo nequaquam
 dissenserūt, quoad victor Episcopus Romanus supra modū
 iracundia inflammatus, omnes in Asia, qui erāt τεσσαρεσ-
 καιδεκατίται appellati, id est qui decimoquarto die mē-
 sis Pascha celebrabant, excommunicauerit. Ob quod factū
 Irenæus episcopus Lugduni vrbs Galliæ, in Victorem per
 epistolā grauius inuectus est, tū æstū iracundiæ illius incu-
 fando, tum docēdo, quòd veteres qui in illius festi obser-
 uatione inter ipsos discrepabant, minimè fuere cōmunionem
 seiuncti: quodq; etiā Policarpus, episcop⁹ Smyrnæ, qui post
 regnante Gordiano, Martyrio occūbebat, cū Aniceto epi-
 scopo Romano cōmunicauit, minimeq; cum illo licet ex
 patria consuetudine Smyrnæ seruata festū illud 14. die ob-
 seruaret (sicut ab Eusebio in quinto libro ecclesiasticæ hi-
 storix cōmemoratū est) omnino dissensit. Nonnulli ut dixi
 in Asia minore decimo quarto die mēsis festū istud peragūt;
 quidā, qui partes propius ad Orientē sitas incolūt, sabbato
 illud celebrāt illi quidem, sed de mense discrepant. Atq; illi
 Iudæos, quamuis tēpus festi nō adeo accurate obseruantes,
 imitandos asserebant: hi post æquinoxium celebrāt, eodēq;
 tempore cum Iudæis festum agere abhorret: quippe Pascha
 semper celebrandū esse, cū sol sit in Ariete, docēt, mense, ut
 Antiocheni vocant, Xanthico, ut Romani, Aprili. Atq; il-
 los istud fecisse non Iudæis recentioribus, qui omnino in
 magno errore versabātur, sed veteribus, ut Iosepho, sicut in
 tertio libro de antiquitate Iudaica præscribit, obsecutos.
 Atqui ut isti ad hunc modū inter se de Paschate dissiderūt:
 sic cæteros vniuersos, qui partes versus occasum solis &
 Oceanum accolebant, ex veteris traditionis præscripto,
 post æquinoxium idem ipsum celebrauisse constat. At ta-
 met si omnes hi isto pacto in eodem festo obseruando dis-
 creparūt, nunquam tamen cōmunionem ecclesiæ, quæ inter
 ipsos

ipſos intercedebat, diſſociarunt. Neq; illud eſt verũ, quod nonnullis frequens in ore eſt concilium Conſtantini temporibus habitum, morem huius feſti celebrandi penitus peruertiſſe. Nam Conſtantine ipſe eos, qui de hoc feſto ab aliis diſſentiebant, per epiſtolam hortabatur, vt cum pauciores eſſent, eorum conſuetudinem imitarentur, qui erant numero plures: quam quidem Imperatoris epiſtolam in tertio libro Eufebij de vita Conſtantini integram reperies. Pars autem illius, quæ eſt de feſto Paſchatis conſcripta, ita ſe habet. Eſt modus ille eximius, quem omnes eccleſiæ ſeruant, quæ orbis partes, vel verſus occidentem, vel verſus meridiem, vel verſus Boream ſitas incolunt, ac nonnullæ quoque, quæ in locis ad Orientem ſpectantibus habitant: & ob eam cauſam omnes in præſentia hunc rectè ſe habere arbitrantur. Ipſe q; etiam veſtræ ſapientiæ illud probatum iri in me recepi, nimirum vt quod in vrbe Roma, in Italia, in Africa, in tota Aegypto, Hiſpania, Gallia, Britannia, Libya, & vniuerſa Græcia, in diocæſi Aſiatica, & Pontica, in Cilicia denique vna & conſentiente ſententia conſeruetur, hoc etiam veſtra prudentia lubenter approbaretis: illud ſedulò reputantes, non ſolum quod in locis, quæ modò citavi, maior eccleſiarum numerus exiſtat, ſed etiam quod ſanctiſſimum inſtitutum ſit, vt omnes communi conſilio id ratum cupiant, quod recta ratio poſtulare videtur, quodq; nihil cum Iudæorum peritio habet commercii. Talis fuit Imperatoris epiſtola. Qui quarto decimo die menſis Paſcha celebrant, eum morem obſeruandi à Ioanne apoſtolo ipſis traditum dicunt: qui autem Romam & alias partes occidentis incolunt, Petrum & Paulum Apoſtolos, conſuetudinem, quam illi tenent, ipſis reliquiſſe affirmant. Verum nemo iſtorum omnium teſtimonium de his rebus ſcriptis proditum proferre poteſt. Et quod ex conſuetudine potius in ſingulis locis, quam ex vlla alia cauſa cepta ſit feſti Paſchatis celebratio, hinc facio cõiecturã. Cuiusq; religionis & ſectæ varij ſunt ritus, licet eadẽ de illis ipſis habeatur opinio. Etenim qui in eadem fide conſentiunt, ijdẽ in ritibus & cæremoniis inter ipſos diſcrepant. Proinde pauca de variis eccleſiarũ ritibus hoc loco diſſerere nõ erit incommodum. Ieiuniorũ rationem, quæ ante Paſcha fiunt,

S O C R A T . H I S T O R .

aliter ab aliis obseruatam esse facile est reperire. Nam qui sunt Romæ, tres septimanas ante Pascha, sabbato & dominico exceptis, simul ieiunant: qui autem in Illyria, & tota Græcia, quiq; Alexandriae habitant, ante sex septimanas ieiunia, quæ ante Pascha fiunt, ordiuntur, illudq; tempus, quadragesimam nuncupant. Alij præter horum consuetudinem, septem septimanas ante illud festum initium ieiunandi facientes, quamuis quindecim dies solum, quibusdã interuallis interpositis, ieiunent, nihilominus tamen tempus illud quadragesimam vocant. Vnde non mediocris me capit admiratio, qua ratione isti, licet de numero dierum dissentiant, omnes eodem nomine quadragesimam appellent. Alii aliam causam huius nominis suoapte ingenio excogitatam tradunt. Quinetiam non de numero dierum solum discrepant, verumetiam de abstinentia à cibis variam sequuntur rationem. Nam alij omnino ab omni animantium genere abstinent: alii inter animantia pisces solos comedunt: alii cum piscibus volucres etiam manducant, easq; ex aqua, vt est apud Moysen, nasci asserunt. Alij à fructibus duris integumentis inuolutis & ab ouis temperant: alii arido pane solo vescuntur: alij ne illo quidẽ. Sunt qui cū ad horã nonam ieiunauerint, variis ciborum generibus vtuntur. Alia ratione apud alias gentes ieiunatur: cuius rei sunt causæ prope infinitæ. Ac quoniam nemo de ea præceptum literarum monumentis proditum potest ostendere, perspicuũ est apostolos liberam potestatem in eadem cuiusque menti & arbitrio permisisse: vt quisq; nec metu, nec necessitate inductus, quod bonum sit ageret, hanc disparem ieiuniorũ rationem in ecclesiis esse cognoscimus. Porro de Synaxi variæ consuetudines sunt. Nam quanquam omnes vbique in orbe terrarum ecclesiæ, singulis septimanis vertentibus, die sabbati mysteria celebrant, Alexandrini tamen & Romani ex antiqua traditione istud facere renuunt. At Aegyptii, qui Alexandrinis finitimi sunt, & illi qui Thebaidem incolunt, sabbato Synaxin exequuntur illi quidem, sed non vt mos fert Christianorum mysteria participant. Nam vbi epulati sunt, & variis cibariis se saturarunt, sub vesperum oblatione facta, mysteriis communicant. Rursus Alexandriae, quarta feria, & ea, quæ dicitur Parasceue, &

legun-

leguntur scripturæ, & doctores eas interpretantur: omniâq; quæ ad Synaxim pertinent administrantur, præter mysteriorum celebrationem. Atq; hæc quidē est vetus apud Alexandrinos consuetudo. Etenim illis diebus constat Origenem potissimum in ecclesia docuisse: qui utpote doctor valde sapiens, cum animaduerneret legis Mosaicæ præcepta nõ posse ad literam intelligi, præceptum de Paschate ad altiore diuiniorēque sensum traduxit: vnumque solū verum Pascha fuisse, quòd seruator efficaciter celebrauit cõtra potestates aduersarias, quando cruci affixus contra diabolum victoriæ trophæa reportauit. Itemque Alexandria lectores, & interpretes, siue cathecumini sunt, siue baptisati, nullo discrimine fiunt: cum aliæ omnes vbique ecclesiæ baptizatos solum ad hoc munus deligant. Ipse porro, in Thessalia aliam consuetudinem inualuisse noui, vt ibi qui clericus sit, si cum vxore, quam cum esset laicus, ducebat, postquam clericus factus sit, dormierit, clericatu abdicatus sit: id adeo cū omnes illustres præsbiteri in oriente, & episcopi etiam modò ipsi voluerint, nulla lege coacti ab vxoribus abstineant. Nam non pauci illorum, dum episcopatum gerunt, etiam liberos ex vxore legitima procreant. Cõsuetudinis autem in Thessalia obseruatæ author fuit Heliodorus Tricæ, quæ est vrbs illius regionis: cuius feruntur libri amatorij, quos cum esset adolescens composuit, eosq; Aethiopica inscripsit. Eadem consuetudo etiam Thessalonica, & in Macedonia, & in Hellade seruatur. Aliam præterea consuetudinem in Thessalia esse cognoui: nimirum vt diebus festi Paschatis dumtaxat baptizet. Ob quam causam omnes, paucis admodum exceptis, absque baptisate moriuntur. Ecclesia Antiochiæ Syriæ contrarium ab aliis ecclesiis situm habet. Nam altare non ad orientem, sed ad occasum spectat. In Hellade, Hierosolymis, & in Thessalia preces, dum accenduntur lucernæ, fiunt ad consuetudinem Nouatianorum, qui sunt Constantinopoli. Pari ratione & Cæsareæ Cappadociæ, & in Cypro, die sabbati, & dominico, semper sub vesperum, accensis lucernis, præsbiteri & episcopi scripturas interpretantur. Nouatiani, qui sunt in Helleponto, nõ eundem penitus morem in præcationibus faciendis obseruant, quem Nouatiani, qui sunt

*Consecra
tionē vi-
de Augu.*

SOCRAT. HISTOR.

Constantinopoli: sed tamen ex multo maiore parte primariæ apud illos ecclesiæ consuetudinem sequuntur. Ad summam, apud omnes religionum & sectarum formas nusquam reperire poteris duas, quæ in precandi more inter se consentiant. Quinetiam Alexandria non concionatur presbyter: qui mos eo tempore initium habuit, quo Arius perturbavit ecclesiam. Romæ singulis sabbatis ieiunant. Cæsareæ Cappadociæ eos, qui post baptismum peccauerunt, eijciunt à communione, more Nouatianorum. Idem faciunt & in Hellespõto, Macedoniani, & in Asia, qui quarto decimo die mensis Pascha celebrant. Nouatiani, qui sunt in Phrigia, secundas nuptias nõ recipiunt: qui Constantinopoli habitant, neque recipiunt omnino, neque omnino reijciunt: qui partes in occidente fitas incolunt omnino recipiunt. Causæ quidem & authores eiusmodi discrepantiæ fuerunt Episcopi, qui variis temporibus ecclesiis præerant. Qui autem istos ritus accipiunt, eos tanquam legem ad posteros transmittunt. Verum omnes ecclesiarum ritus, qui in singulis vrbibus, regionibusque vfurpantur, scriptis mandare, vt valde laboriosum est, ita vix aut ne vix quidem fieri potest. Satis quidẽ multi sunt hi, quos citauimus ad declarandum festũ Paschatis ex consuetudine quadam in singulis locis variè celebratum esse, Quocirca inanis est illorum oratio, qui prædicant concilium Nicænum huius festi celebrandi morem pœnitens peruertisse. Nam episcopi, qui ibi conuenere, populos pauciores, qui antea à multo pluribus numero dissenserant, ad concordiam reducere laborarunt. Quod autem multe dissentiones ipsis apostolorum temporibus ob eiusmodi res oriebantur, ne ipsos quidem latuit apostolos, sicut ex libro, qui acta apostolorum inscribitur, satis constat. Nam cum apostoli essent de tumultu ex gentium dissentione fidelibus concitato certiores facti, omnes in vnum conueniunt: diuinam quandam legem scriptam in modũ epistolę per quam fideles grauissima istarũ rerũ seruitute, & inani de eisdem contentione liberabant, diuinitus promulgarunt. Certam denique vitæ rectè instituendæ normam, eaq; ad veram pietatem rectã ducentem docuerunt, dum ea solum, quæ sunt necessariò seruanda, illis præscriberent. At licet
epistola

Acto. 15.

epistola illa in actis apostolorum literis consignata sit, nihil tamen obstat, quo minus eandem etiam hoc loco proponamus. Apostoli & presbyteri & fratres, his qui sunt Antiochiæ & Syriæ & Ciliciæ fratribus ex gentibus, salutem. Quoniam audiimus, quod quidam ex nobis exeuntes, turbauerunt vos verbis, euercentes animas vestras, iubentes vos circumcidi, & obseruare legem, quibus non mādauimus, visum est nobis collectis vnanimiter, eligere viros, & mittere ad vos cum charissimis nostris Barnaba & Paulo, hominibus qui tradiderunt animas suas pro nomine domini nostri Iesu Christi. Misimus ergo Iudam & Silam, qui & ipsi vobis verbis referent eadē. Visum enim est spiritui sancto & nobis, nihil vltra imponere vobis oneris, quàm hæc necessaria: vt abstineatis vos ab his, quæ immolantur Simulachris, & à sanguine & suffocato, & scortatione, à quibus custodientes vos, bene agetis. Valete. Ista visa fuerunt Deo. Nam sic loquitur epistola: visum est spiritui sancto, nihil vltra imponere oneris, præter ea quæ necessariò obseruari debent. Cæterùm nonnulli istis neglectis, omnem scortationem rem quidem indifferentem arbitrantur: sed tamen de diebus festis, tanquam de vita decertant: Dei præcepta euertunt, ipsique sibi leges sanciant: legis promulgationem ab apostolis traditam contemnunt, & pro nihilo putant: sicque contraria illis, quæ visa sunt Deo, imprudentes exequentur. Porro quamuis possemus sermonem de Paschate susceptum multo longius producere, & tum Iudæos ipsos neque tempora illius celebrandi, neque modum accuratè obseruare, tum qua ratione Samaritani, qui sunt secta Iudæorum, semper post æquinoxium hoc festum peragant, planè ostendere: tamen eiusmodi opus & separatam, & longe prolixiorem tractationem desyderat. Istud igitur solum dico, quod qui tanto studio ducuntur Iudæos imitandi, & sunt in figuris rerū obseruandis tā curiosi, non debeant, vel transuersum, quod aiunt, digitum ab illis discedere. Nā omnino si tā accuratè omnia obseruare in animū inducāt, nō dies solū & menses obseruare debent, verū etiā alia, quæcunq; Christus factus sub lege, Iudæorū more obierit, aut quæ à Iudæis iniuste perpeffus sit, aut quæ in figuris ad omnibus gratificandum expresserit:

verbi

Luc. 5. verbi gratia: in nauem ingressus docuit: Pascha in cœnaculo
Marci 14 lo parari iussit: asinam alligatam solui mandauit, hominem
Mat. 21. gestantem lagenam aquæ, signum dedit discipulis, qui ad
Marci 14. Pascha parandum maturabant, alia præterea infinita in euân-
 geliis eius generis scripta sunt. Atque nullum istorum om-
 nium externo & corporeo more, vt litera postulat, obserua-
 re nituntur hi, qui propter festi celebrationem se iustifica-
 tos esse putant. Nam nemo illorum è nauis aliquando apud
 populum concionatur: nemo omnino in cœnaculo Pascha
 celebrare aggreditur: nemo cum Asinam ligauerit, eam de-
 nuo dissoluit, nemo denique cuiquam negotium dat lage-
 nam aquæ gestandæ, vt ea, quæ sunt rerum simbola expleat.
 Etenim hæc aliq; id genus Iudæorum potius quàm Chri-
 stianorum propria existimant. Nam Iudæi eiusmodi insti-
 tuta corporea potius obseruantia, quàm interioris mentis
 cultu obseruare contendunt. Quam ob causam sunt exe-
 crationi obnoxii, quòd legem Mosaicam in vmbis ac fi-
 guris, potius quàm in rebus ipsis & veritate positam intel-
 ligunt. Qui autem Iudæorum fautores sunt, tamen si has res
 ad altiorè diuiniorèq; sensum transferunt, tamen de die-
 bus & mensibus bellum excitant grauissimum, interio-
 remque & sublimem, quæ in illis est notionem, quasi pedi-
 bus proterunt: & propterea hac in parte pari ratione cum
 Iudæis necessariò condemnantur, sententiamque execra-
 tionis sibi ipsi asciscunt. Verùm de his fati superque me
 dixisse censeo.

*De Arianis Constantinopoli qui & Psathyriani de-
 nominabantur. CAP. XXII.*

REdeamus iam ad illud propositum, de quo paulo ante
 mentionem fecimus: nimirum quod ecclesia semel di-
 uisa, non in prima illa diuisione constitit, sed illi, qui
 erant in sectas diuisi, rursus singuli se à sua ipsorum secta
 separarunt, leuiq; & pertenui occasione arrepta, se ab se mu-
 tuo abiunxerunt. Nam Nouatiani, vt dixi, propter festum
 Paschatis diuisi fuerunt, atque adeo de hac re, non est vna
 solum inter illos diuisio. Nam in variis prouinciis non
 modò de mense, in quo illud festum celebrari debet, sed
 etiam de diebus septimanæ illius, in qua celebratur, & de
 aliis